

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

1 martie 2018*

„Trimitere preliminară – Spațiul de libertate, securitate și justiție – Regulamentul (UE) nr. 650/2012 – Succesiuni și certificatul european de moștenitor – Domeniu de aplicare – Posibilitatea de a înscrie cota-parte a soțului supraviețuitor în certificatul european de moștenitor”

În cauza C-558/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Kammergericht Berlin (Tribunalul Regional Superior din Berlin, Germania), prin decizia din 25 octombrie 2016, primită de Curte la 3 noiembrie 2016, în procedura inițiată de

Doris Margret Lisette Mahnkopf

cu participarea:

Sven Mahnkopf,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul M. Ilešič, președinte de cameră, domnul A. Rosas, doamnele C. Toader (raportor) și A. Prechal și domnul E. Jarašiūnas, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 4 octombrie 2017,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul german, de T. Henze și de M. Hellmann, în calitate de agenți;
- pentru guvernul belgian, de L. Van den Broeck, de J. Van Holm și de C. Pochet, în calitate de agenți;
- pentru guvernul elen, de G. Papadaki și de K. Karavasili, în calitate de agenți;
- pentru guvernul spaniol, de V. Ester Casas, în calitate de agent;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de F. Di Matteo, avvocato dello Stato;

* Limba de procedură: germana.

- pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;
 - pentru Comisia Europeană, de M. Wilderspin și de M. Heller, în calitate de agenți,
- după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 13 decembrie 2017,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 1 alineatul (1), a articolului 67 alineatul (1) și a articolului 68 litera (l) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor (JO 2012, L 201, p. 107).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri referitoare la o cerere de eliberare a unui certificat european de moștenitor inițiată de doamna Doris Margret Lisette Mahnkopf în urma decesului soțului său și care privește succesiunea acestuia din urmă.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Regulamentul nr. 650/2012

- 3 Considerentele (7), (9), (11), (12) și (71) ale Regulamentului nr. 650/2012 sunt redactate după cum urmează:
 - „(7) Funcționarea corespunzătoare a pieței interne ar trebui facilitată prin eliminarea obstacolelor din calea liberei circulații a persoanelor care se confruntă în prezent cu dificultăți în exercitarea propriilor drepturi în contextul unei succesiuni cu elemente de extraneitate. În spațiul european de justiție, cetățenii trebuie să își poată organiza din timp succesiunea. Trebuie garantate într-un mod eficient drepturile moștenitorilor și legatarilor, ale altor persoane apropiate defunctului, precum și ale creditorilor succesiunii.
- [...]
- (9) Domeniul de aplicare al prezentului regulament ar trebui să includă toate aspectele de drept civil referitoare la patrimoniul unei persoane decedate, și anume la toate formele de transfer de bunuri, drepturi și obligații din cauză de deces, fie că este vorba de un act voluntar de transfer în temeiul unei dispoziții pentru cauză de moarte, fie de un transfer sub forma succesiunii *ab intestat*.
- [...]
- (11) Prezentul regulament nu ar trebui să se aplice altor domenii de drept civil decât succesiunilor. Din motive de claritate, o serie de chestiuni care ar putea fi văzute ca având o legătură cu materia succesiunilor ar trebui excluse în mod explicit din domeniul de aplicare al prezentului regulament.

(12) În mod corespunzător, prezentul regulament nu ar trebui să se aplice aspectelor patrimoniale ale regimurilor matrimoniale, inclusiv convențiilor matrimoniale, astfel cum sunt cunoscute în unele sisteme juridice, în măsura în care astfel de regimuri nu au ca obiect chestiuni referitoare la succesiuni, și aspectelor patrimoniale ale relațiilor considerate ca având efecte comparabile cu cele ale căsătoriei. Autoritățile competente cu privire la o anumită succesiune în temeiul prezentului regulament ar trebui, totuși, în funcție de situație, să ia în considerare soluționarea aspectelor patrimoniale ale regimului matrimonial sau ale unui regim patrimonial similar al defunctului la stabilirea patrimoniului succesoral al defunctului și a respectivelor cote-părți ale beneficiarilor.

[...]

(71) Certificatul ar trebui să producă aceleași efecte în toate statele membre. Certificatul nu ar trebui să aibă forță executorie în sine, ci efect probatoriu, și ar trebui să se considere că certificatul dovedește în mod fidel elementele stabilite în temeiul legii aplicabile succesiunii sau în temeiul oricărei alte legi aplicabile elementelor specifice, precum condițiile de fond ale dispoziției pentru cauză de moarte. [...]"

4 Potrivit articolului 1 din acest regulament, intitulat „Domeniul de aplicare”:

„(1) Prezentul regulament se aplică succesiunilor privind patrimoniile persoanelor decedate. Regulamentul nu se aplică în materie fiscală, vamală sau administrativă.

(2) Sunt excluse din domeniul de aplicare al prezentului regulament:

[...]

(d) chestiunile legate de aspectele patrimoniale ale regimurilor matrimoniale și de aspectele patrimoniale ale relațiilor care sunt considerate, în conformitate cu legea care le este aplicabilă, ca având efecte comparabile cu cele ale căsătoriei;

[...]”

5 Articolul 3 alineatul (1) litera (a) din regulamentul menționat definește noțiunea „succesiune” ca acoperind „orice formă de transfer de bunuri, drepturi și obligații pentru cauză de moarte, fie că este vorba de un act voluntar de transfer, sub forma unei dispoziții pentru cauză de moarte, fie de un transfer sub forma succesiunii *ab intestat*”.

6 Articolul 21 din același regulament, care prevede regula generală privind legea aplicabilă succesiunii, enunță la alineatul (1):

„Sub rezerva cazului în care prezentul regulament cuprinde dispoziții contrare, legea aplicabilă succesiunii în ansamblul său este cea a statului în care defunctul își avea reședința obișnuită în momentul decesului.”

7 Articolul 22 din Regulamentul nr. 650/2012, intitulat „Alegerea legii”, prevede la alineatul (1) primul paragraf:

„O persoană poate să aleagă ca legea care să se aplice succesiunii sale în ansamblu să fie legea statului a cărui cetățenie o deține în momentul alegerii legii sau la data decesului.”

8 Articolul 23 din acest regulament, intitulat „Domeniul de aplicare al legii aplicabile”, prevede:

„(1) Legea stabilită în temeiul articolelor 21 sau 22 reglementează succesiunea în ansamblul său.

(2) Această lege reglementează, în special:

[...]

(b) vocația succesorală a beneficiarilor, stabilirea cotelor-părți ce le revin acestora, a obligațiilor care le pot fi impuse de către defunct, precum și a altor drepturi privind succesiunea, inclusiv drepturile succesoriale ale soțului sau ale partenerului supraviețuitor;

[...]”

9 Capitolul VI din regulamentul menționat, intitulat „Certificatul european de moștenitor”, cuprinde articolele 62-73 din acesta. Articolul 62 din Regulamentul nr. 650/2012 prevede:

„(1) Prezentul regulament creează un certificat european de moștenitor (denumit în continuare «certificatul»), care este emis spre utilizare într-un alt stat membru și care produce efectele enumerate la articolul 69.

(2) Utilizarea certificatului nu este obligatorie.

(3) Certificatul nu înlocuiește documentele interne utilizate în scopuri similare în statele membre. Cu toate acestea, un certificat emis în scopul utilizării într-un alt stat membru produce efectele enumerate la articolul 69 și în statul membru ale cărui autorități au eliberat certificatul în temeiul prezentului capitol.”

10 Articolul 63 din același regulament, intitulat „Scopul certificatului”, prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) Certificatul este destinat utilizării de către moștenitori, de către legatari cu drepturi directe la succesiune și [...] care trebuie să își dovedească într-un alt stat membru statutul sau să își exercite dreptul respectiv de moștenitor sau legatar [...]

(2) Certificatul poate fi utilizat, în special, pentru a proba unu sau mai multe dintre următoarele:

(a) statutul și/sau drepturile fiecărui moștenitor sau, după caz, ale fiecărui legatar menționat în certificat și cotele-părți respective din patrimoniul succesoral;

(b) atribuirea unui bun anume sau a anumitor bunuri care fac parte din patrimoniul succesoral moștenitorului/moștenitorilor sau, după caz, legatarului menționat (legatarilor menționați) în certificat;

[...]”

11 Potrivit articolului 65 alineatul (3) litera (d) din regulamentul menționat:

„Cererea [de certificat] trebuie să conțină informațiile enumerate mai jos, în măsura în care solicitantul deține astfel de informații și în măsura în care aceste informații sunt necesare autorității emitente pentru a atesta elementele pe care solicitantul dorește să le ateste, și trebuie să fie însoțită de toate documentele pertinente, fie în original, fie sub formă de copii care îndeplinesc condițiile necesare pentru a le stabili autenticitatea, fără a aduce atingere articolului 66 alineatul (2):

[...]

(d) informații privind soțul/soția sau partenerul defunctului și, dacă este cazul, privind fostul soț/foștii soți, fosta soție/fostele soții sau fostul partener/foștii parteneri: numele (numele dinainte de căsătorie, dacă este cazul), prenumele, sexul, data și locul nașterii, starea civilă, cetățenia, codul numeric personal (după caz) și adresa;

[...]"

12 Articolul 67 alineatul (1) din același regulament prevede:

„Autoritatea emitentă eliberează fără întârziere certificatul, în conformitate cu procedura prevăzută în prezentul capitol, atunci când elementele care trebuie certificate au fost stabilite în conformitate cu legea aplicabilă succesiunii sau în temeiul oricărei alte legi aplicabile unor elemente specifice. Aceasta utilizează formularul elaborat în conformitate cu procedura de consultare menționată la articolul 81 alineatul (2). [...]"

13 Articolul 68 din Regulamentul nr. 650/2012, care reglementează conținutul certificatului, prevede:

„Certificatul cuprinde următoarele informații, în măsura în care acestea sunt necesare în scopul pentru care se eliberează certificatul:

[...]

(f) informații privind defunctul: numele (numele dinainte de căsătorie, dacă este cazul), prenumele, sexul, data și locul nașterii, starea civilă, cetățenia, codul numeric personal (dacă este cazul), adresa la data decesului, data și locul decesului;

[...]

(h) informații privind o convenție matrimonială încheiată de defunct sau, după caz, privind o convenție încheiată de defunct privind o relație care, în conformitate cu legea care îi este aplicabilă, produce efecte similare căsătoriei și informații privind aspectele patrimoniale ale regimului matrimonial sau ale unui alt regim patrimonial echivalent;

[...]

(l) cota-parte care îi revine fiecărui moștenitor și, după caz, lista drepturilor și/sau a bunurilor care revin unui anumit moștenitor;

[...]"

14 Articolul 69 din acest regulament, intitulat „Efectele certificatului”, prevede:

„(1) Certificatul produce efecte în fiecare stat membru fără a fi necesară nicio procedură specială.

(2) Se prezumă că certificatul probează cu exactitate elementele stabilite în temeiul legii aplicabile succesiunii sau în temeiul oricărei alte legi aplicabile elementelor specifice. Se prezumă că persoana menționată în certificat drept moștenitor, legatar [...] are statutul menționat în certificat și/sau este titular al drepturilor sau al puterilor stipulate în certificat, fără alte condiții și/sau restricții aferente acelor drepturi sau puteri decât cele stipulate în certificat.

[...]"

Regulamentul (UE) 2016/1103

- 15 Considerentele (18) și (22) ale Regulamentului (UE) 2016/1103 al Consiliului din 24 iunie 2016 de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în domeniul competenței, al legii aplicabile și al recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești în materia regimurilor matrimoniale (JO 2016, L 183, p. 1) sunt redactate după cum urmează:

„(18) Domeniul de aplicare al prezentului regulament ar trebui să includă toate aspectele de drept civil ale regimurilor matrimoniale, ce vizează atât administrarea curentă a bunurilor soților, cât și lichidarea regimului, în special ca urmare a separării cuplului sau a decesului unuia dintre soți.
[...]

[...]

(22) Întrucât obligațiile de întreținere între soți sunt reglementate prin Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului [din 18 decembrie 2008 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere (JO 2009, L 7, p. 1)], acestea ar trebui să fie excluse din domeniul de aplicare al prezentului regulament, ca și aspectele privind succesiunea la patrimoniul unui soț decedat, deoarece acestea sunt reglementate prin Regulamentul [nr. 650/2012].”

- 16 Articolul 1 din acest regulament, intitulat „Domeniu de aplicare”, prevede la alineatul (2) litera (d):

„Sunt excluse din domeniul de aplicare al prezentului regulament:

[...]

(d) succesiunea la patrimoniul unui soț decedat.”

- 17 Articolul 70 din regulamentul menționat, intitulat „Intrarea în vigoare”, prevede la alineatul (2) al doilea paragraf că acesta se aplică doar de la 29 ianuarie 2019, cu excepția anumitor dispoziții generale și finale.

Dreptul german

- 18 Potrivit articolului 1371 alineatul (1) din Bürgerliches Gesetzbuch (Codul civil, denumit în continuare „BGB”):

„În cazul în care regimul matrimonial încetează prin moartea unui soț, compensarea creșterii patrimoniale care intră sub incidența comunității legale se realizează prin majorarea cotei de moștenire a soțului supraviețuitor cu un sfert din moștenire, fără să prezinte relevanță dacă soții au dobândit efectiv bunuri suplimentare.”

- 19 Articolul 1931 din BGB prevede:

„(1) Cota-parte a soțului supraviețuitor, în calitate de moștenitor legal, este de un sfert din moștenire, dacă vine în concurs cu rudele de gradul întâi ale defunctului, și de jumătate din moștenire dacă vine în concurs cu rudele de gradul doi sau cu bunici. În cazul în care vine în concurs cu bunici și cu descendenți ai bunicii, soțul supraviețuitor are dreptul la cota-parte din cealaltă jumătate din moștenire care ar reveni descendenților în temeiul articolului 1926.

[...]

(3) Regula prevăzută la articolul 1371 din BGB rămâne integral aplicabilă.

[...]"

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 20 Domnul Mahnkopf a decedat la 29 august 2015. La data decesului, el era căsătorit cu doamna Mahnkopf. Ambii soți, care dețineau cetățenia germană, aveau reședința obișnuită în Berlin (Germania). Defunctul, care nu a lăsat nicio dispoziție pentru cauză de moarte, avea ca moștenitori doar pe soția sa și pe unicul fiu al cuplului.
- 21 Soții erau supuși regimului comunității legale limitat la creșterile patrimoniale și nu încheiaseră o convenție matrimonială. Pe lângă activele pe care defunctul le posedă în Germania, moștenirea cuprindea și o cotă-parte de 50 % din dreptul de proprietate asupra unui bun imobil situat în Suedia.
- 22 La cererea doamnei Mahnkopf, Amtsgericht Schöneberg (Tribunalul Districtual din Schöneberg, Germania), instanța competentă în privința succesiunii domnului Mahnkopf, a eliberat, la 30 mai 2016, un certificat național de moștenitor potrivit căruia soția supraviețuitoare și descendentul moșteneau fiecare jumătate din bunurile defunctului în temeiul devoluțiunii legale prevăzute de dreptul german. Instanța de trimitere arată că partea succesorală atribuită soției rezultă din aplicarea articolului 1931 alineatul (1) din BGB, potrivit căruia cota-parte legală a soțului supraviețuitor, care este de un sfert din moștenire, se majorează cu încă un sfert în cazul în care soții conviețuiau în cadrul regimului matrimonial al comunității legale limitat la creșterile patrimoniale, astfel cum reiese din articolul 1371 alineatul (1) din BGB.
- 23 La 16 iunie 2016, doamna Mahnkopf a solicitat de asemenea unui notar să îi elibereze, în temeiul Regulamentului nr. 650/2012, un certificat european de moștenitor în care să se menționeze că ea și fiul său sunt comoștenitori, fiecăruia revenindu-i o jumătate din moștenire în conformitate cu regula națională a devoluțiunii legale. Ea intenționa să utilizeze acest certificat pentru transcrierea dreptului lor de proprietate asupra bunului imobil situat în Suedia. Acest notar a transmis cererea doamnei Mahnkopf la Amtsgericht Schöneberg (Tribunalul Districtual din Schöneberg).
- 24 Această instanță a respins cererea de certificat european de moștenitor pentru motivul că partea atribuită soției defunctului se întemeia, în ceea ce privește un sfert din moștenirea defunctului, pe un regim succesoral, iar în ceea ce privește un alt sfert din moștenirea defunctului, pe regimul matrimonial prevăzut la articolul 1371 alineatul (1) din BGB. Or, norma în temeiul căreia a fost atribuit acest al doilea sfert, care privește un regim matrimonial, iar nu succesoral, nu ar intra sub incidența Regulamentului nr. 650/2012.
- 25 Doamna Mahnkopf a formulat o cale de atac împotriva acestei decizii la Kammergericht Berlin (Tribunalul Regional Superior din Berlin, Germania). Prin această cale de atac, ea și-a completat de asemenea cererea inițială solicitând, în subsidiar, ca certificatul european de moștenitor să fie eliberat cu mențiunea că drepturile sale succesoriale se întemeiază, în ceea ce privește un sfert din moștenirea defunctului, pe regimul comunității legale limitat la creșterile patrimoniale, cu titlu informativ.
- 26 Instanța de trimitere arată că doctrina este divizată în ceea ce privește aspectul dacă norma prevăzută la articolul 1371 alineatul (1) din BGB este o normă de drept succesoral sau o normă privind regimul matrimonial. Ea consideră că, având în vedere finalitatea acesteia, și anume compensarea creșterii patrimoniale care intră sub incidența comunității legale atunci când comunitatea de bunuri ia sfârșit ca urmare a decesului unuia dintre soți, articolul 1371 alineatul (1) din BGB nu este o normă de succesiune „privind patrimoniile persoanelor decedate”, în sensul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul nr. 650/2012. În opinia sa, norma prevăzută la această dispoziție trebuie întotdeauna să fie aplicată atunci când efectele căsătoriei, inclusiv chestiunile privind regimul matrimonial, sunt

guverdate de dreptul german. Această aplicare nu ar fi garantată în cazul în care această normă ar fi calificată ca normă de drept succesoral, întrucât, într-un asemenea caz, domeniul său de aplicare ar fi limitat la situațiile în care succesiunea este reglementată de dreptul german, conform articolelor 21 și 22 din Regulamentul nr. 650/2012.

- 27 Instanța de trimitere apreciază de asemenea că, din cauza lipsei unei armonizări a dispozițiilor referitoare la regimurile matrimoniale în Uniune, majorarea cotei-părți succesoriale legale a soțului supraviețuitor, care rezultă din aplicarea unei norme în materie de regimuri matrimoniale, în speță articolul 1371 alineatul (1) din BGB, nu poate fi înscrisă, ca regulă generală, nici măcar cu titlu pur informativ, în certificatul european de moștenitor.
- 28 Ea consideră însă că această majorare ar putea fi menționată în certificatul european de moștenitor atunci când legea succesorală aplicabilă, în conformitate cu articolul 21 sau cu articolul 22 din Regulamentul nr. 650/2012, precum și legea privind regimul matrimonial al soților sunt stabilite în temeiul dreptului unuia și aceluiași stat membru, indiferent de norma de conflict care trebuie aplicată. În speță, legea aplicabilă succesiunii și legea aplicabilă regimului matrimonial ar fi stabilite exclusiv potrivit dreptului german.
- 29 În această privință, instanța amintită arată că termenii utilizați la articolul 67 alineatul (1) și la articolul 69 alineatul (2) din Regulamentul nr. 650/2012, conform cărora elementele care trebuie certificate au fost stabilite în conformitate cu legea aplicabilă succesiunii „sau în temeiul oricărei alte legi aplicabile unor elemente specifice”, ar permite o astfel de interpretare. De asemenea, aceasta ar fi justificată având în vedere a doua teză a considerentului (12) al Regulamentului nr. 650/2012 și finalitatea certificatului european de moștenitor, care vizează simplificarea și accelerarea executării transfrontaliere a drepturilor successorale.
- 30 În aceste condiții, Kammergericht Berlin (Tribunalul Regional Superior din Berlin) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 1 alineatul (1) din Regulamentul [nr. 650/2012] trebuie interpretat în sensul că domeniul de aplicare al regulamentului («succesiunile privind patrimoniile persoanelor decedate») se referă și la dispoziții naționale, precum articolul 1371 alineatul (1) din BGB, care reglementează aspecte patrimoniale ale regimului matrimonial după decesul unui soț prin majorarea cotei-părți din moștenire care revine celuilalt soț?

2) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare, articolul 68 litera (l) și articolul 67 alineatul (1) din Regulamentul [nr. 650/2012] trebuie interpretate în sensul că cota de moștenire a soțului supraviețuitor poate fi inclusă integral în certificatul european de moștenitor, chiar dacă această cotă rezultă în parte dintr-o majorare efectuată în temeiul unei norme din materia aspectelor patrimoniale ale unui regim matrimonial precum cea prevăzută la articolul 1371 alineatul (1) din BGB?

În cazul unui răspuns negativ în principiu la întrebarea de mai sus, se poate totuși răspunde afirmativ în mod excepțional în cazul unor situații de fapt în care:

- a) certificatul de moștenitor are ca unic obiectiv să permită moștenitorilor să invoce într-un alt stat membru determinat drepturile asupra patrimoniului defunctului situat în acel alt stat membru și
- b) decizia în materie succesorală (articolele 4 și 21 din Regulamentul [nr. 650/2012]) și – indiferent de normele privind conflictul de legi aplicate – aspectele privind drepturile patrimoniale ale soților trebuie apreciate în temeiul aceleiași ordini juridice?

- 3) În cazul unui răspuns negativ la primele două întrebări, articolul 68 litera (l) din Regulamentul [nr. 650/2012] trebuie interpretat în sensul că cota de moștenire a soțului supraviețuitor, majorată în temeiul unei norme din materia regimului matrimonial poate fi înscrisă integral – dar numai cu titlu informativ – în certificatul european de moștenitor?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 31 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 1 alineatul (1) din Regulamentul nr. 650/2012 trebuie interpretat în sensul că în domeniul de aplicare al regulamentului menționat intră o dispoziție națională precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede, la decesul unuia dintre soți, o compensare forfetară a creșterii patrimoniale care intră sub incidența comunității legale prin majorarea cotei-părți succesoriale a soțului supraviețuitor.
- 32 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, rezultă atât din cerința aplicării uniforme a dreptului Uniunii, cât și din cea a principiului egalității că termenii unei dispoziții a dreptului Uniunii care nu conține nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul său de aplicare trebuie, în mod normal, să primească în întreaga Uniune o interpretare autonomă și uniformă (Hotărârea din 18 octombrie 2016, Nikiforidis, C-135/15, EU:C:2016:774, punctul 28 și jurisprudența citată), care trebuie stabilită ținând seama nu doar de termenii acesteia, ci și de contextul prevederii și de obiectivul urmărit de reglementarea în cauză (a se vedea în special Hotărârea din 18 mai 2017, Hummel Holding, C-617/15, EU:C:2017:390, punctul 22 și jurisprudența citată).
- 33 Potrivit textului său, articolul 1 alineatul (1) din Regulamentul nr. 650/2012 prevede că acesta se aplică succesiunilor privind patrimoniile persoanelor decedate. Articolul 1 alineatul (2) din acest regulament enumeră în mod limitativ materiile excluse din domeniul său de aplicare, printre care figurează, la litera (d) a acestei dispoziții, „chestiunile legate de aspectele patrimoniale ale regimurilor matrimoniale”. Articolul 3 alineatul (1) litera (a) din regulamentul menționat precizează că aceste succesiuni acoperă „orice formă de transfer de bunuri, drepturi și obligații pentru cauză de moarte, fie că este vorba de un act voluntar de transfer, sub forma unei dispoziții pentru cauză de moarte, fie de un transfer sub forma succesiunii *ab intestat*”.
- 34 Reiese de asemenea din considerentul (9) al Regulamentului nr. 650/2012 că domeniul de aplicare al acestuia ar trebui să includă toate aspectele de drept civil referitoare la patrimoniul unei persoane decedate.
- 35 În ceea ce privește obiectivele urmărite de Regulamentul nr. 650/2012, este necesar să se arate că, potrivit considerentului (7) al acestuia, el vizează să faciliteze funcționarea corespunzătoare a pieței interne prin eliminarea obstacolelor din calea liberei circulații a persoanelor care doresc să își exercite drepturile născute dintr-o succesiune cu elemente de extraneitate. În special, în spațiul european de justiție, trebuie garantate într-un mod eficient drepturile moștenitorilor și ale legatarilor, ale altor persoane apropiate defunctului, precum și ale creditorilor succesiunii.
- 36 În acest scop, Regulamentul nr. 650/2012 prevede crearea unui certificat european de moștenitor, care trebuie să permită fiecărui moștenitor, legatar sau având-cauză menționat în acest certificat să probeze în alt stat membru calitatea sa și drepturile sale succesoriale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 octombrie 2017, Kubicka, C-218/16, EU:C:2017:755, punctul 59).

- 37 În ceea ce privește contextul dispoziției în cauză, reiese din considerentele (11) și (12) ale Regulamentului nr. 650/2012 că acesta nu ar trebui să se aplice altor domenii ale dreptului civil decât succesiunile și în special aspectelor patrimoniale ale regimurilor matrimoniale, inclusiv convențiilor matrimoniale, astfel cum sunt cunoscute în unele sisteme juridice, în măsura în care astfel de regimuri nu au ca obiect chestiuni referitoare la succesiuni.
- 38 În speță, din decizia de trimitere reiese că, în conformitate cu articolul 1371 alineatul (1) din BGB, în cazul încetării regimului comunității legale limitat la creșterile patrimoniale („Zugewinnngemeinschaft”), cota-parte legală a soțului supraviețuitor cu ocazia compensării creșterii patrimoniale care intră sub incidența comunității legale se majorează cu un sfert suplimentar.
- 39 În observațiile sale, guvernul german a subliniat în această privință că această dispoziție a dreptului național referitoare la lichidarea unei comunități conjugale se aplică doar în cazul încetării căsătoriei prin decesul unuia dintre soți. Ea ar avea drept scop repartizarea în mod forțat a bunurilor dobândite în cursul căsătoriei, prin compensarea situației de dezavantaj care rezultă din întreruperea regimului comunității legale limitat la creșterile patrimoniale prin decesul unuia dintre soți, evitând astfel necesitatea de a stabili cu precizie compunerea și valoarea patrimoniului la începutul și la sfârșitul căsătoriei.
- 40 După cum a arătat avocatul general la punctele 78 și 93 din concluzii, articolul 1371 alineatul (1) din BGB nu se referă, potrivit informațiilor de care dispune Curtea, la partajul elementelor patrimoniale între soți, ci la chestiunea drepturilor soțului supraviețuitor în privința elementelor incluse deja în masa succesorală. În aceste condiții, nu rezultă că dispoziția amintită are ca finalitate principală repartizarea elementelor patrimoniului sau lichidarea regimului matrimonial, ci mai degrabă stabilirea cuantumului cotei-părți succesorală care trebuie să fie atribuită soțului supraviețuitor în raport cu ceilalți moștenitori. Prin urmare, o astfel de dispoziție privește în principal succesiunea soțului decedat, iar nu regimul matrimonial. În consecință, o normă de drept național precum cea în discuție în litigiul principal se raportează la domeniul succesoral în înțelesul Regulamentului nr. 650/2012.
- 41 Pe de altă parte, această interpretare nu este contrazisă de domeniul de aplicare al Regulamentului 2016/1103. Astfel, acest regulament, deși adoptat în scopul de a acoperi, în conformitate cu considerentul (18) al acestuia, toate aspectele de drept civil ale regimurilor matrimoniale, ce vizează atât administrarea curentă a bunurilor soților, cât și lichidarea regimului matrimonial, în special ca urmare a separării cuplului sau a decesului unuia dintre soți, exclude în mod explicit din domeniul său de aplicare, potrivit articolului 1 alineatul (2) litera (d), „succesiunea la patrimoniul unui soț decedat”.
- 42 În sfârșit, după cum a arătat și avocatul general, în special la punctul 102 din concluzii, calificarea succesorală a cotei-părți care îi revine soțului supraviețuitor în temeiul unei dispoziții de drept național precum articolul 1371 alineatul (1) din BGB permite înscrierea informațiilor referitoare la cota-parte menționată în certificatul european de moștenitor, cu toate efectele descrise la articolul 69 din Regulamentul nr. 650/2012. Potrivit articolului 69 alineatul (1) din acest regulament, certificatul european de moștenitor produce efecte în fiecare stat membru fără a fi necesară nicio procedură specială. Alineatul (2) al acestui articol prevede că se prezumă că persoana menționată în certificat drept legatar are calitatea menționată în certificat și este titular al drepturilor stipulate în certificat, fără alte condiții și/sau restricții aferente acelor drepturi decât cele stipulate în certificat (Hotărârea din 12 octombrie 2017, Kubicka, C-218/16, EU:C:2017:755, punctul 60).
- 43 Prin urmare, trebuie constatat că realizarea obiectivelor certificatului european de moștenitor ar fi în mod considerabil îngreunată într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal dacă certificatul menționat nu ar cuprinde informații complete referitoare la drepturile soțului supraviețuitor privind masa succesorală.

- 44 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 1 alineatul (1) din Regulamentul nr. 650/2012 trebuie interpretat în sensul că intră în domeniul de aplicare al regulamentului menționat o dispoziție națională precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede, la decesul unuia dintre soți, o compensare forfetară a creșterii patrimoniale care intră sub incidența comunității legale prin majorarea cotei-părți succesoriale a soțului supraviețuitor.

Cu privire la a doua și la a treia întrebare

- 45 Ținând seama de răspunsul dat la prima întrebare, nu este necesar să se răspundă la a doua și la a treia întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 46 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

Articolul 1 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor trebuie interpretat în sensul că intră în domeniul de aplicare al regulamentului menționat o dispoziție națională precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede, la decesul unuia dintre soți, o compensare forfetară a creșterii patrimoniale care intră sub incidența comunității legale prin majorarea cotei-părți succesoriale a soțului supraviețuitor.

Semnături